

Oslo, 26. april 2023

Høringsvar – *Nordisk samarbeidsprogram for likestilling og LGBTI 2025-2030*

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) består av 15 medlemssamfunn og som samler med det bredden av tros- og livssynssamfunn i Norge til dialog og politisk arbeid for likebehandling. Vi takker for muligheten til å svare på høringen.

Tro og livssyn er en del av livet for mange mennesker, og det kan prege klesdrakt, matvaner, høytider, oppdragelse, kultur og normer. Tro- og livssyn er dermed potensielt en del av både ressursene mennesker besitter og utfordringsbildet de opplever. Utkast til *Nordisk samarbeidsprogram for likestilling og LGBTI 2025- 2030* tar ikke opp tro- og livssyn spesifikt. STL anser inkludering av tros- og livssynsperspektiver i arbeidet for likestilling mellom kjønn, og like rettigheter og muligheter for lhbt+ - personer, som både relevant og viktig for å nå ut til et stadig mer mangfoldig samfunn.

Likestilling mellom kjønn

STL har over flere år skapt en arena for å ta opp viktige tema, som blant annet kjønn og likestilling innenfor tro- og livssynfeltet. Gjennom vårt arbeid og nettverk har vi på ulikt vis arbeidet med likestillingstematikk, særlig gjennom prosjekter som på ulike måter har til hensikt å knytte sammen tros- og livssynssamfunn med storsamfunnet.

Mye positivt har skjedd de siste årene på likestillingsfeltet og for lhbt-personer. Likevel har vi fortsatt en vei å gå. Den siste tidens mediebilde viser at negativ sosial kontroll og æresrelatert vold fortsatt er et problem det norske samfunnet må ta tak i. Det er behov for kontinuitet i arbeidet, at arbeidet er kunnskapsbasert og at det vies nok ressurser.

Negativ sosial kontroll er ikke særegent for tros- og livssynssamfunn, eller i gitte religioner, men vi anerkjenner at religion kan bli brukt for å legitimere handlinger som ikke kan aksepteres i samfunnet. Alle våre tros- og livssynsledere er svært bevisste på denne problemstillingen og tar tydelig avstand fra slike ideer. Blant annet gjennom fellesuttalelsen «Religions- og livssynsledere i Norge fordømmer vold i nære relasjoner» fra 2023 understrekte ledere at «Alle former for vold mot mennesker er uakseptabelt, uavhengig av kultur eller religion. (...). Ledere i tros- og livssynssamfunn har et ansvar for å slå ned på denne typen adferd og ta et oppgjør med forestillinger om ære og tradisjon som brukes til å rettferdiggjøre voldsbruk i hjemmet.»¹ STLs medlemssamfunn er også alle opptatt av å styrke kvinners stilling, også internt. Mange menigheter

¹ [Religions- og livssynsledere i Norge fordømmer vold i nære relasjoner - Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn \(stl.no\)](#)

er avhengig av kvinnes aktive bidrag. Det er samtidig bevissthet om at det må gjøres et arbeid for å styrke likestillingen. En kombinasjon av ytre press og indre prosesser er positivt, men pålegg og bastante krav er ikke ønskelig.

Det er viktig å ta avstand fra stigmatiserende og polariserende påstander som antyder at negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner først og fremst er et religionsproblem. Da vil man miste ikke-religiøse perspektiver og muligheten til å jobbe helhetlig med problemstillingene, samtidig som man ikke anerkjenner det viktige arbeidet som gjøres innad i tros- og livssynssamfunn.

Det vi i Norge definerer som negativ sosial kontroll kan av andre oppfattes som for eksempel helt legitim barneoppdragelse. Nye lover og forskrifter fungerer ikke som verktøy for holdningsendringer om ikke lovverket gjøres kjent og forståelig for dem det gjelder for. Der visse handlinger forbys må også alternative handlinger presenteres og læres. Informasjon om relevante deler av lovverket må finnes tilgjengelig på ulike språk, gjerne i form av en veileder, informasjonshefte e.l. Tros- og livssynsmiljøene kan være gode arenaer for kurs og undervisning om tematikken. Videre kan kompetansehevingstiltak for tros- og livssynsledere, som for eksempel styreleder, menighetsrådsleder, prest, imam osv., om lovverket, være gode virkemidler mot negativ sosial kontroll. Dette er organisasjoner og ledere som treffer bredden av det norske samfunnet.

Like rettigheter og muligheter for lhbt+

Regjeringen lanserte i 2023 *Handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)*, som blant annet tar opp at mange skeive har et forhold til tros- og livssynssamfunn, og noen opplever utfordringer på grunn av trossamfunnets syn på deres kjønn eller seksualitet. Skeive med etnisk minoritetsbakgrunn kan oppleve diskriminering og marginalisering både på grunn av minoritetsbakgrunnen og fordi de bryter med normer for kjønn og seksualitet.²

Handlingsplanen består av en rekke tiltak for å sikre skeives rettigheter, hvorav seks av tiltakene er rettet mot skeive med innvandrerbakgrunn. STL svarer ut fire av tiltakene som handler om skeive med minoritetsbakgrunn og skeive i religiøse samfunn. I løpet av 2023 la STL til rette for dialog mellom tros- og livssynsledere, lhbt+-personer og representanter for lhbt+organisasjoner om utfordringer som skeive opplever i tros- og livssynssamfunn. Deltakerne kom med en fellesuttalelse til slutt, som en del at en ønske om å dele resultatene av dialogen som vi anser som banebrytende. I uttalelsen står det blant annet at «Vi [deltakerne] har økt vår kunnskap om hverandre og satt oss inn i forskning på kjønn og seksualitet. Dialogen har fått gå sin gang naturlig, og uten at forhåndskrav til resultater har hemmet prosessen. Slik har vi lært hverandre å kjenne og nyansert våre bilder av hverandre. Vanskelige temaer har vært behandlet på dialogmøtene, og det krever respekt og ydmykhet, noe alle har utvist i stort monn. (...). Sammen har vi besluttet i større grad å vektlegge det vi er enige om og lytte til hverandres levde liv. Det betyr ikke at religiøse tradisjoner med ett endrer teologi og syn på eksempelvis ekteskapet, eller at skeive skal slutte å utfordre religiøs lære eller praksis som de mener er problematisk. Det skal

² [Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold \(2023–2026\)](#), s. 5

være rom for diskusjoner og uenighet, men det er ingen grunn til at disse uenighetene skal være så dominerende at de utelukker fellesskap og respekt.»³

Dialogsamlingene har vært ett av tre tiltak i prosjektet. Kunnskapsinnhenting om holdninger i tros- og livssynssamfunns til skeive er blitt gjennomført i samarbeid med KIFO, Institutt for kirke-, religion- og livssynsforskning. Arbeidet med utviklingen av en dialogveileder som et verktøy for å ta opp LHBT-tematikk i eget tros- og livssynssamfunn og lokale dialoggrupper ble påbegynt i 2023, og forsetter i 2024 og 2025.

Det vi opplever igjen og igjen, er at de som deltar i dialog, enten det handler om negativ sosial kontroll eller lhbt+, (1) får fordommer brutt, (2) får bedre relasjoner til, og romsligere holdninger overfor både individer og grupper utenfor eget samfunn, og (3) får økt motivasjon til å bidra til opplysningsarbeid, samarbeid og inkludering.

Erfaringene vi har gjort oss med blant annet prosjektet som handler om lhbt+ personer og religiøse ledere, og i arbeidet med kurs og samlinger om likestilling og negativ sosial kontroll, gir grunn til å anbefale en dialogisk tilnærming også for Nordisk Ministerråd i sitt arbeid for likestilling og LGBTI 2025 – 2030.

Vi ønsker lykke til med det viktige arbeidet.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Trond Enger
styreleder

Niels Fredrik Skarre
fungerende generalsekretær

³ [Fellesuttalelse fra religiøse ledere i STL og ledere fra skeive organisasjoner og religiøse skeive - Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn](#)